

ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ВІДХОДІВ БУДІВНИЦТВА

Сучасний розвиток будівельної галузі є одним із ключових чинників економічного зростання держави, проте водночас він супроводжується значним антропогенним навантаженням на навколишнє природне середовище. Одним із найбільш проблемних проявів такої діяльності виступає утворення будівельних відходів, обсяги яких з кожним роком зростають. Їх накопичення призводить до погіршення стану земельних ресурсів, забруднення води й повітря, виникнення соціально-економічних та санітарно-гігієнічних ризиків. Саме тому питання належного правового врегулювання визначення поняття «відходи будівництва» набуває особливої актуальності. Чітке та уніфіковане тлумачення цієї категорії у національному законодавстві є необхідною передумовою для ефективної організації системи їх обліку, збирання, перевезення, переробки та утилізації. Водночас слід враховувати міжнародні стандарти та практику Європейського Союзу, адже гармонізація екологічного законодавства України із правом ЄС є важливим етапом у процесі євроінтеграції. Недосконалість правових дефініцій та відсутність комплексного підходу до класифікації будівельних відходів створює перешкоди для реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки та сталого розвитку. Відповідно до п. 3.1 Директиви Європейського Парламенту та Ради 2008/98/ ЄС від 19 листопада 2008 року про відходи та скасування деяких Директив під категорією ««відходи» розуміють будь-які речовини чи предмети, яких власник позбувається, має намір чи зобов'язаний позбутися, при цьому виділяються такі групи, як «небезпечні відходи», «біовідходи», «відпрацьоване мастило», «побічні продукти». Згідно із положеннями зазначеної Директиви під категорією управління відходами розуміється «збір, перевезення, утилізація та ліквідація відходів, включаючи нагляд за цими операціями та догляд за місцями захоронення» (п. 3.9).

Закон України «Про управління відходами» визначає відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися. Класифікатор відходів ДК 005-96 визначає відходи як будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності і не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення.

Порядок визначає поняття «відходи від руйнувань», якими є частини (уламки) пошкоджених (зруйнованих) об'єктів, а також матеріали, предмети, які були всередині або поряд з такими об'єктами у момент пошкодження (руйнування) та/або виконання робіт з демонтажу та які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не можуть у подальшому використовуватись за місцем їх утворення чи виявлення. За походженням відходи від руйнувань поділяються на: 1) відходи, що утворилися внаслідок пошкодження (руйнування) об'єктів, – повного або часткового порушення їх цілісності внаслідок позапроектних впливів, зумовлених бойовими діями, зокрема потрапляння засобів ураження, вибухів, пожеж; 2) відходи, що утворилися в результаті виконання робіт з демонтажу пошкоджених (зруйнованих) об'єктів (поетапного контрольованого часткового чи повного розбирання на окремі елементи та вироби або неконтрольованого знесення внаслідок обвалення під час використання бульдозерів, металевої кулі на стрілі, вибухової сили тощо). Відходи від руйнувань складаються з таких компонентів: 1) основних компонентів – частин (уламків, бою) будівельних конструкцій, заповнень дверних та віконних блоків, інженерних мереж, санітарно-технічних приладів тощо; 2) супутніх компонентів – матеріалів, предметів, які були всередині або поряд з об'єктом у момент пошкодження (руйнування) або виконання робіт з його демонтажу, зокрема устаткування, особистих речей, предметів вжитку (меблів, побутової техніки), органічних речовин. Порядок поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків виокремив такі види відходів руйнувань: бетон, цегла, облицювальна плитка і кераміка; деревина, скло та пластмаси; бітумні суміші, вугільна смола та просмолені вироби; метали (включаючи їх сплави); ґрунт (включаючи ґрунт із забруднених ділянок); ізоляційні матеріали та азбестовмісні будівельні матеріали; будівельні матеріали вироби (продукція) на основі гіпсу; змішані компоненти відходів від руйнувань, що містять небезпечні речовини; інші змішані компоненти відходів від руйнувань. Виходячи з вищевикладеного, ми прийшли до висновку, що вирішення проблеми визначення поняття відходів будівництва є не лише теоретичним завданням, а й важливою практичною умовою для реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки. Удосконалення нормативно-правової бази, адаптація європейських підходів та формування дієвих механізмів управління будівельними відходами сприятимуть мінімізації негативного впливу на довкілля, забезпеченню сталого розвитку та підвищенню якості життя населення.